

וְלַחֲנִינְיָ, הסובר שספינה המיטלטלת תמאה (רש"י), ועיקר דברי רבא נאמר לדעת הכל, בנוגע לשאר כלים המקבלים טומאה רק כשהם מיטלטלים, שבגדרי 'מיטלטל' לא מצינו שנחלקו חכמים וְחֲנִינְיָ (ראה תוס' ד"ה ולחנייה תוס' הרא"ש), ויש מפרשים הטעם שדיבר רבא אליבא דחנייה, משום שהוא טימא את ספינת הירדן המיטלטלת רק על ידי שוורים, ומוכרח מדבריו שטלטול על ידי שוורים נחשב טלטול (תוס' ר"ד; ר"י מלוניל).

טְלָטוּל עַל יְדֵי שׁוֹרִים שְׁמִיָּה טְלָטוּל - שאפילו כלי גדול המחזיק ארבעים סאה, שאינו מיטלטל כשהוא מלא על ידי אנשים (ראה תוס' ד"ה ולחנייא), ודרך טלטלו על ידי שוורים, וכגון שיש לו גלגלים, נחשב כדבר המיטלטל, אכן, כלי שאינו מיטלטל בעצמו על ידי שוורים, אלא שדרך הניחוח על עגלה הנוסעת על ידי שוורים, אינו נחשב כדבר המיטלטל, לפי שהכלי נחשב כמנוח, והעגלה היא הנוסעת (חתם סופר לעיל פג, ב), וכיון שהשוורים עומדים לתשמיש האדם, טלטול שלהם נחשב טלטול הדומה לשק המיטלטל על ידי האדם, אבל טלטול על ידי שאר כוחות, כגון על ידי מנוע, אינו נחשב טלטול, וכדוגמת מה ששינוי ספינה המיטלטלת על ידי המים אינה נחשבת כדבר המיטלטל (חזו"א י"ד ריא, ח).

עֲשִׂיָּה כְּקִיּוּדָא - הנועדה לשיבה (רש"י), ומשמשים בה להנאת טיול שיש לזה חשיבות של 'מושב', שאילו לעגלה המיועדת רק להעברת אדם ממקום למקום, אין חשיבות של 'מושב' [בדומה לספינה המשמשת להעביר את האדם ממקום למקום, ראה בבאורנו לעיל (פג, ב ד"ה לאפקי)] [חזו"א שם].

טְמָאָה מְדַרְּסָא, וכל שכן שנטמאת בשאר טומאות (ראה רש"י להלן ע"ב ד"ה מפין, וע"ב כלים כד, א).

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן וְכוּ', ומדבריו מוכח שכלי המיטלטל על ידי שוורים, כגון עגלה של אבנים שאינה מנוקבת, נחשב כדבר המיטלטל (רש"י), שסתם עגלה של אבנים, היא עגלה גדולה שאינה מיטלטלת אלא על ידי שוורים (ריטב"א), ויש מפרשים שיעיקר ראיית הגמ' מהשוואת שתי המשניות, שבמשנת 'שלוש תיבות' [המובאת להלן] נכתב שתיבה גדולה שאינה מיטלטלת טהורה, ואילו במשנת 'שלוש עגלות' לא נכתב שעגלה גדולה שאינה מיטלטלת על ידי אדם, טהורה, ומזה משמע שהיא תמאה לפי שהיא מיטלטלת על ידי שוורים שהוא נחשב טלטול, ודבריו של רבי יוחנן הובאו רק בשביל שלא נטעה לפרש שהטעם שעגלה של אבנים טהורה משום שהיא גדולה ואינה מיטלטלת על ידי אדם, ומאיך, מדבריו של רבי יוחנן בפני עצמו אין להוכיח טלטול על ידי שוורים, לפי שלא מפורש בדבריו שמדובר בעגלה גדולה שאינה נישאת אלא על ידי שוורים (רמב"ן).

וְאִם יֵשׁ בָּהּ בֵּית קְבוּל רְמוּנִים טְמָאָה, שכלים מקבלים טומאה רק כאשר אין להם נקב בשיעור 'מוציא רימון' (רש"י), ואפילו שגם נקב בשיעור בית קיבול רמונים אינו מגרע בתשמיש העגלה העשויה לנשיאת אבנים גדולים, כך נמסר הלישור שנקב בשיעור זה מפקיע 'שם כלי' (מקדש דוד טהרות נד, א).

שְׁלֹשׁ תְּבוּת הֵן, בבא זו הובאה בגמ' כאן רק אגב הרישא של 'שלוש עגלות' (ראה תוס' ד"ה שלש ומלאכת שלמה כלים כד, ד), ויש מפרשים שבבא זו הובאה כחלק מהוכחת הגמ' לדין טלטול על ידי שוורים (ראה רמב"ן המובא לעיל ד"ה ואמר).

מֵאֵי קְאָמַר, והלא ספינה טהורה ממוגע, ואינה ראויה למדרס (רש"י). והטעם שאין ספינה ראויה למדרס, ראה בבאורנו לעיל (פג, ב).

מָה הוּא אֵיִת לִיָּה טְהָרָה בְּמִקְוָה - שהאדם נטהר מטומאות רגילות על ידי טבילה במקוה (רמב"ן; ח"י הר"ן), אבל מטומאות זיבה עליו לטבול דוקא במים חיים, ונקטה הגמ' בלשונה שיש לו טהרה 'במקוה' אגב משכבו [דלהלן], שנטהר במקוה (תוס' ד"ה מה; רמב"ן; ח"י הר"ן).

אִף מְשַׁכְּבוּ נְמִי אֵיִת לִיָּה טְהָרָה בְּמִקְוָה, אכן חלוקה טהרת המשכב שהיא במקוה מטהרת הזב שהיא במים חיים מטהרת, ודי בכך שיהיה דומים קצת שיש להם טהרה (תוס' ד"ה מה), שאם לא כן, לא יוכל ההיקש לשמש לשום דבר, שמלבד זב אין דבר הנטהר רק במים חיים (תוס' הרא"ש).

מָה הִיא אֵיִת לָהּ טְהָרָה בְּמִקְוָה אִף מְשַׁכְּבָה נְמִי, והנדה והמשכב דומים לגמרי זה לזה, שטהרתם במקוה ואינם צריכים 'מים חיים', וזוהי ילפותא יותר מרווחת מהילפותא של חזקיה שהקיש זב ומשכב שאינם דומים לגמרי זה לזה [וכמו שהתבאר לעיל בסמוך] (חתם סופר).

מְתִיב רַבִּי אֵילֵעָא וְכוּ' **הַקְדָּמָה**: ב'כלי עץ' מצינו נדון בגדרם ובדין טומאתם. בגדרם, נחלקו ראשונים, יש סוברים שרק כלי העשוי מעץ ממש נחשב 'כלי עץ', אבל כלי העשוי מענפים ומעשבים הגדלים בקרקע, כגון שיפה וגמי, אינו בכלל 'כלי עץ' (ראה תוס' ד"ה מפין, ותוס' לעיל סו, א ד"ה כוורת), ויש סוברים, שכל כלי העשוי מדבר הגדל בקרקע בכלל 'כלי עץ', ואף העשוי מענפים ומעשבים וכדומה (רמב"ם כלים א, ג). [ובדעת רש"י בסוגיין מבואר שמפץ העשוי מ'קנים' נחשב ככלי עץ]. בדין טומאת כלי עץ, מצינו שלשה חילוקים [הנוגעים לסוגיתנו]: [א] כלי תשמיש שאין לו בית קיבול, כגון סולם, נקרא 'פשוטי כלי עץ', ואינו מקבל טומאה. [ב] כלי עץ שיש להם בית קיבול, מקבלים טומאה מהתורה, ויש להם טהרה במקוה. [ג] כלי עץ העשויים למשכב ולמושב ואין להם בית קיבול, כגון מפץ, מקבלים טומאה מהתורה, ונחלקו ראשונים האם יש להם טהרה במקוה (וכמו שיתבאר להלן בסוגיא).

מִפְּץ בְּמַת מוֹנֵין - כלי עץ שאין לו בית קיבול, שנתמעט מטומאת מגע, ונתרבה לטומאת מדרס, מנין שכאשר הוא מיועד למשכב ולמושב, וראוי לקבל טומאת מדרס, נעשה ראוי גם לקבלת טומאת מת (רש"י), ויש מפרשים, שמדובר על מפץ העשוי משיפה וגמי, שאינו נחשב כלי עץ [וכמבואר בהקדמתנו לסוגיא], ואף כאשר יש לו בית קיבול אינו מקבל טומאת מגע, ומנין שכאשר הוא מיועד למשכב ולמושב, וראוי לקבל טומאת מדרס, נעשה ראוי גם לטומאת מת (תוס' ד"ה מפץ ומהר"ם בדעתם; רמב"ן להלן ע"ב; ריטב"א).